

βλέπω τὰ ἐπιπλα φύρδην-μύγδην περιφερόμενα κατ' ἔτος ἐπὶ κάρρων ἀπαισίῳ ἐν βοῇ καὶ συγχύσει, πομπεῦόμενα τὰ δυστυχή καὶ βεβηλούμενα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ καρδία μου θὰ ἐκλονεῖτο καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου θὰ ἐπληροῦντο δακρύων, ἐὰν ἐβλεπον ποτὲ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν τὰ ἐπιπλά μου. . . ἐντὸς ἐνὸς κάρρου, ἐν ᾧ διαλύονται καὶ συμφύρονται δυσνηρῶς αἱ φυσιογνωμίαι τῶν δωματίων διὰ νὰ ξεχωρισθοῦν καὶ νὰ ποτελεσθῶσι πάλιν ἐπὶ νέων σκελετῶν. . . Τοῦτο δὲ συλλογίζομαι τὴν ἡμέραν τῆς γενικῆς ταύτης μετοικεσίας, ὅχι ὀλίγων χαρμωσύνου, βλέπων τὴν παρέλασιν αὐτὴν τῶν σκευῶν, τὴν ὁποῖαν πεζοὶ καὶ ποιητὰ ἄθηναῖοι ἡμιλλήθησαν νὰ περιγράψωσι μετ' ἐξάρσεων λυρισμοῦ καὶ τὴν ὁποῖαν ἐγὼ αἰσθάνομαι τὴν ἐπιθυμίαν νὰ θρηγήσω καὶ ἄκων συμμετέχων τῆς συμφορᾶς τοῦ πλησίον, καὶ ἂν αὐτὸς ἀκόμη δὲν τὴν ἐννοῇ.

*

Διότι δὲν εἶνε ἀναποδράτως ἐπιβεβλημένη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἢ τῶσφ γενικῆ μετοικεσία τῶν Ἀθηναίων. Εἶνε οὕτωςεπιεῖν μία ἕξις, ἐν ἔθῳ ἐπικρατήσαν μὲν ἴσως ἐκ λόγων φυσικῶν καὶ εὐεξηγητῶν εἰς πόλιν νέαν, τῆς ὁποίας τόρ' ἀκόμη συγκεντρῶνται ὁ πληθυσμὸς καὶ εὐρύνεται τὸ σχέδιον καὶ συντελεῖται ὁ συνοικισμὸς, ἀλλὰ τὸ ὅσοον εἰμπορεῖ τις νὰ ὑπερπηθῆσθαι εὐκόλως ἂν εἰς τὸ ρεῦμα ἀντιτάξῃ τὴν σκέψιν του καὶ τὴν θέλησίν του. Ὁ ἄθηναῖος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος, μὴ κατορθώσας ἀκόμη νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ διακαές του ὄνειρον, νὰ γυροῦσθαι ἀπὸ τοῦ οἴκου του καὶ νὰ κτίσῃ οἰκίαν, κρατεῖ μίαν ξένην ὑπ' ἐνοικίον, δὲν κάμνει ἄλλο καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἔτους — ἐν ᾧ ἡμποροῦσε νὰ κάμνῃ τόσα ἄλλα πράγματα! — ἢ νὰ ποκαλύπτῃ καὶ νὰ παρηθῆσθαι τὰς ἐλλειψεις τῆς, νὰ μεμψιμοιρῇ καὶ νὰ μορφοῦν ὄλον ἐν τὴν ἰδέαν ὅτι τοῦ χρόνου π ρ ε π ε ἰ νὰ τὴν ἀλλάξῃ. "ὦ, βέβαια! πρέπει νὰ εὕρῃ μίαν ἄλλην, πρῶτον καὶ κύριον εὐθηνοτέραν, δεύτερον πεῖδ κάτω, διότι αὐτὴ εἶνε πολὺ ὑψηλὰ, τρίτον νὰ ἔχῃ τὸ γραφεῖον τοῦ κυρίου μὲ εἰσοδὸν ἀνεξάρτητον, τέταρτον νὰ εἶνε πλέον καλοκτισμένη καὶ περιποιημένη, πέμπτον. . . ἕκτον. . . Ζηλοῖ, βλέπετε, τὰ κρείττονα, κατὰ τὴν συμβουλήν τοῦ ἀποστόλου ὁ ἄθηναῖος, ἀλλ' ἄρ' ἄγε τὰ εὐρίσκει πάντοτε; Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε τῶσφ εὐκόλον ὅσον τὸ νομίζει. Μετὰ πολυημέρους, κοπιώδεις ἀλλ' ἰσάκεις ὑψηλὰς ἐρεῦνας, ἀποφασίζει τέλος πάντων νὰ ἐνοικιάσῃ μίαν κατοικίαν, μὲ τὸ γραφεῖον ἀνεξάρτητον μὲν, ἀκριωτέραν ὁμῶς καὶ πλέον ὑψηλὰ ἀπὸ τὴν παλαιάν, ἔχουσαν δὲ καὶ ἕνα πλῆθος ἐλαττωμάτων νέων, τὰ ὁποῖα ἀποκαλύπτει πάλιν διαρκούσης τῆς ἐν αὐτῇ ἐγκατοικήσεως, — διότι προτιμᾷ τὰ πάντα νὰ ὑποφέρῃ, παρὰ νὰ μείνῃ εἰς τὴν παλαιάν οἰκίαν, ἢ ἐγκαταλείψῃ τῆς ὁποίας ἀπεφασίσθη! Κάθε πέρου καὶ καλλίτερα! τὸ βλέπει αὐτὸ καθαρά, ταυτὰ παθήματα ὑποτάμενος κατ' ἔτος, ἀλλὰ μὴ ἐννοῶν νὰ συνετισθῇ. Ποῖα ἐν τούτοις εἶνε ἡ ἀνάγκη, ἢ ὁποῖα τὸν κάμει νὰ περιπλανᾶται οὕτω; Διατί νὰ ὑπεῖχῃ εἰς ἔθῳ, τὸ ὅσοον, μακρὰν τοῦ νὰ τον ὠφελῇ, τὸν ζημιώνει παντοιοτρόπως; Δὲν θὰ τον ἐσύμπερην ἄρ' ἄγε καλλίτερα νὰ μείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν τὴν ὁποῖαν ἄπαξ ἐκράτησεν; Ἐκ μακρᾶς σχέσεως καὶ διαμονῆς, δὲν θὰ εἶχεν ὅλας τὰς εὐκολίας ἀπὸ τοῦ

γείτονάς του καὶ ἀπὸ τὸν οἰκοκύριον του, ἢ δὲ εὖνοια αὐτῆ δὲν θὰ τῷ παρείχεν ἀνέσεις καὶ περιποιήσιν ἀγνωστον εἰς τοὺς παροδικούς ἐνοικιαστὰς; Καὶ δὲν θὰ εἶχε τὴν ἡσυχίαν του μένων, τὴν ἡρεμίαν του, τὸ συμφέρον του, ἂν μάλιστα ἔχῃ καὶ ἐπάγγελμα ἀπαιτοῦν μόνιμον χάριν τῆς πελατείας διαμονῆς;

Ἄλλὰ καὶ ἂν κανεὶς ἄλλος λόγος δὲν ἔχῃ διὰ τὴν φύσιν του καὶ τὰς ἕξεις του σημασίαν, καὶ μάλιστα ὁ κατὰ τι νεφελώδης καὶ ποιητικίζων τὸν ὅσοον ὑπετύπωσα ἐν ἀρχῇ, — δὲν ἀρκεῖ τέλος πάντων νὰ τον πείσῃ ὁ πεζότερος καὶ ὑλικότερος ἀλλ' ἀναμφισβήτητος τῆς φθορᾶς τῶν ἐπιπλῶν καὶ τῶν σκευῶν, τὰ ὁποῖα δεκατίζονται ἀνωφελῶς καὶ ἀξιοθηρηθῆναι κατὰ τὰς ἐτησίας ταύτας μεταφορᾶς; Ὁ μέγας Φραγκλῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν περιωρίσθη μόνον νὰ ποσπᾶσθαι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ τὸν κεραυνὸν καὶ ἀπὸ τῶν τυράννων τὸ σκῆπτρον, ἀλλὰ κατεδέχθη νὰ δώσῃ καὶ τὰς σοφωτέρας πρακτικὰς συμβουλίας, ἔλεγεν ὅτι δύο μετακομίσεις κάμνον ἑνὴν πυρκαϊάν. Εἰς φίλος μου συνετὸς οἱ κογενεὶ ἀρχῆς, κατὰ τὴν νομικὴν φράσιν ἀλλὰ καὶ πνεῦμα ἀντιλογίας συγχρόνως, εἰς τὸν ὅσοον ὑπεθυμίζα ἐσπέραν τινὰ τὸ λόγιον, μοι εἶπεν: — Ἀκριδῶς τὸ ἐναντίον, φίλε μου. Μία μετακομίσις δύο πυρκαϊαί.

Ἄλλ' εἴτε αὐτὸς ἔχει δίκαιον εἴτε ὁ Φραγκλῖνος, τὸ συμπέρασμα εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ καὶ διόλου ψευδὲς βέβαια, ἀφ' οὗ ἐπ' αὐτοῦ συνεφώνησαν καὶ αἱ μᾶλλον ἀντίθετοι γνώμαι.

ΑΝΤΙΑΛΛΟΣ

ΠΑΛΑΙΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Ἡ ΔΟΥΚΙΣΣΑ ΤΗΣ ΠΛΑΚΕΝΤΙΑΣ¹

Ἡ Δούκισσα τῆς Πλακεντίας κατ' ἐξοχίαν ἠγάπα τοὺς σκύλους. Δεκάδας ὀλοκλήρους εἶχεν ἐν τῇ ἐπαύλει τῆς εἰς τὴν Πεντέλην, πολλοὺς δὲ ἄλλους διέτρεφεν ἐν Ἀθήναις. Εἰς τὴν αὐλήν τοῦ μεγάρου τῆς ὑπῆρχε μέγα κυνοτροφεῖον, ἐξ οὗ προέκυπτον ἀπειλητικαὶ αἱ κεφαλαὶ μεγαλοσωμῶν σκύλων, οἵτινες ὡς ἐβλεπον τὴν κυρίαν των ἔσειον τὴν οὐρανὸν τῶν καὶ ὑλάκτου ἡμανιδῶς. Ἡμέραν τινὰ ὁ κυνοτρόφος εἶχεν ἀφήσει τινὰς ἐν τῇ αὐλῇ, οὗτοι δὲ ἰδόντες εἰσερχόμενον ἐν αὐτῇ κοράσιον ἐρρίφθησαν κατ' αὐτοῦ καὶ τὸ κατεσπάραξαν. Ἄλλοτε οἱ σκύλοι οὗτοι περιεφέροντο ἐντὸς τοῦ μεγάρου καὶ ἐκάθητο εἰς ὠρισμένα καθίσματα ἐντὸς τῆς αἰθούσης. Ὅτε οἱ σκύλοι ἀνεπαύοντο οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τοὺς θίξῃ. Πάντες ἀνέμενον πότε θὰ ἠυδῶκον νὰ καταλίπωσι τὰ καθίσματα ὅπως καθίσωσιν οἱ κεκλημένοι. Οὐχὶ δὲ σπανίως ὅτε τις ἀγνοῶν τὰς συνθηκὰς τοῦ οἴκου ἀπεδιώκῃ τινὰ, ἵνα καταλάβῃ τὴν θέσιν του, ἢ Δούκισσα δυσηρεστεῖτο καὶ ἀπέτεινε παρατηρήσεις καὶ ἐπιπλήξεις πρὸς τὸν ξένον τῆς.

Ὁ ἰδιότροπος βίος τῆς Δουκίσσης συνδυαζόμενος πρὸς τὸσας ἐκκεντρικότητας, ἐνεποῖε ἐν

¹ Τέλος ἴδε σελ. 145

τῇ ὀμαλωτάτῃ ἀθηναϊκῇ κοινωνίᾳ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ζωηρὰν ἐντύπωσιν καὶ ἐπαρουσίαζε τὴν παράδοξον γυναῖκα ὡς ἥρωίδα μυθιστορηματικὴν. Αἱ κυρίαί τῶν Ἀθηνῶν, ὅσαι εἶχον ζῆσει ἐν Εὐρώπῃ ἐγέλων μὲ τὴν ἰδιορρυθμίαν τῆς τὴν παρατηρουμένην ἐν τε τῷ καθημερινῷ βίῳ καὶ τῇ ἐνδυμασίᾳ τῆς. Εἶχεν αὕτη καταργήσει ἐντελῶς τὸν στηθόδεσμον, δὲν ἔφερε κρινολίνον, προτοῦ ἀκόμη ἡ Ῥαχὴλ καταπατήσει ἀπὸ τῆς σκηνῆς τὸν συρμὸν τοῦτον, καὶ ἀπηχθάνετο τὰ ἄσχημα καὶ τὰ γεροντικά πρόσωπα. Ἡ θεραπεία τῆς ἀπετελεῖτο ἀπὸ νέους καὶ νέας μόνον, ἡ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ὑπηρεσία διεξήγετο μόνον ἀπὸ νεανίδας. Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεώς τῆς εἶχε προσλάβει ὡς δεσποινίδα ἐπὶ τῶν τιμῶν τὴν Φωτεινὴν Μαυρομιχάλη, ἐπέραστον καὶ εὐφρεστάτην κόρην, ἣτις διεδραμάτισε σημαντικὸν πρόσωπον εἰς τὴν ἀναπτυχθεῖσαν καὶ διαπλασθεῖσαν κατόπιν ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν. Ἡ συμβίωσις τῆς Ἑλληνίδος νεανίδος μετὰ τῆς ἀριστοκρατίδος γαλλίδος ἐπέδρασε σπουδαίως εἰς τὴν μόρφωσιν αὐτῆς. Ἡ Φωτεινὴ παρ' αὐτῇ διαπαιδαγωγηθεῖσα, ἐξέπλησσε τοὺς ζῆνους, οἵτινες δὲν ἔπαυον θαυμάζοντες αὐτὴν ὅτε διετέλει δεσποινὴς ἐπὶ τῶν τιμῶν τῆς Βασιλίσσης Ἀμαλίας. Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῆς Φωτεινῆς Μαυρομιχάλη, προσέλαβεν ὡς συνοδὸν δεσποινίδα τὴν Κυρίαν Σκουζέ, θυγατέρα τοῦ περιωνύμου Μεσολογγίτου Χρήστου Καψάλη. Πρὸς τὴν κορασίδα ταύτην ἔλαβε μητρικὴν ὄλως στοργὴν καὶ οὐ μόνον ἐμόρφωσε ταύτην κατὰ τὰς ἰδέας τῆς, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεώς τῆς μεριμνήσασα τὴν ἐνύμφευσε μετὰ τοῦ μακαρίτου Γεωργίου Σκουζέ, ὅστις μετ' οὐ πολὺ ἵδρυσεν τὸν ἄριστον ἐν Ἀθήναις τραπεζικὸν οἶκον, ὅστις μετ' ὄλους τοὺς κλύδωνας, οὓς ὑπέστη ἡ ἀγορὰ μας, διετηρήθη ἀσάλευτος ἔκτοτε.

Αἱ ὑπηρετρίαι πᾶσαι τοῦ οἴκου ἦσαν νεαί, αὐταὶ δὲ οὐ μόνον ἐτέλουν τὰς κοινὰς ἐν τῷ οἴκῳ ὑπηρεσίας, ἀλλὰ καὶ ὑπηρετοῦν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος. Ἀλλοίμονον εἰς τὰς δυστυχεῖς ταύτας νεανίδας ἂν ἀνὰ πᾶσαν φράσιν τῆς πρὸς αὐτὴν ὀμιλίας των δὲν ἐπανελάμβανον καὶ τὸν τίτλον τῆς Δουκίσσης. Τὰ πρῶτα ἔτη κατὰ δεκάδας ἀπέπεμπε τὰς ὑπηρετρίας ταύτας. Καὶ ὅταν τις τῇ παρετήρει διατὶ δὲν ἐσυγχῶρει τὰς μικρὰς ταύτας ἐλλείψεις εἰς τὰς πτωχὰς ταύτας κόρας, ἔλεγε στερεοτύπως:

— Διότι τί μου μένει πλέον, ἀφ' οὗ εἶμαι γραῖα καὶ ἀσθενής, παρὰ μόνον ὁ τίτλος μου.

Συνεχῶς ἐν τῷ δουκιῷ μεγάρῳ ἐδίδοντο γεύματα ὅτε ἡ δουκίσσα ἐμερίμνα καὶ περὶ τῆς μεταφορᾶς τῶν κεκλημένων τῆς, διὸ πάντες ὅσοι προσεκαλοῦντο ἐγνωρίζον ὅτι κατὰ τὴν ὀρισμένην ὥραν θὰ εὕρισκον πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας των τὸ ὄχημα, ὅπως μεταφέρῃ αὐτούς. Τὰ γεύ-

ματὰ τῆς δὲν ἐφημιζόντο διὰ τὴν πολυτέλειαν, ἐξεναντίας ἦσαν τόσον λιτὰ ὥστε ἠδύναντο νὰ ἐκληθῶσι καὶ ὡς πενιχρά, ἐν τούτοις ἐκεῖ ἠδύναντο νὰ πίνωσιν οἱ Ἀθηναῖοι εὐρωπαϊκοὺς οἶνους καὶ καμπανίτην, ὃν ἐγνωρίζον μόνον ἀπὸ τὰς μεταφράσεις τῶν γαλλικῶν μυθιστορημάτων, ἅτινα ἀπλήστως ἀνεγινώσκοντο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

*

Ἐν Ἀθήναις διαμένουσα καὶ ἀναστρεφόμενη τὴν ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν, ἔδειξε προτίμησιν πρὸς τὰς ἱστορικὰς τοῦ τόπου οἰκογενεῖας, πρὸς ἃς ἐδίδεν πολιτικὸν τινα προορισμὸν, μετ' οὗ συνέδεε τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ νεοτεύκτου ἑλληνικοῦ κράτους. Πρὸς τὰς πρωτεύουσας τότε λόγῳ κοινωνικῶν ἔξεων καὶ μόρφώσεως φαναριωτικῆς οἰκογενεῖας διετέλει ἐν ψυχρότητι, καθ' ὅσον ἐφρόνεε ὅτι αὐταὶ εἶχον ἀπομακρυνθῆ τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων. Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν ἦτο μόνον ὁ λόγος οὗτος τῆς πρὸς αὐτὰς ψυχρότητος. Ἡ Δουκίσσα δὲν ἠενείχετο ν' ἀκούῃ αὐτοκαλουμένης τὰς Κυρίας τῶν Φαναριωτῶν πριγκηπίσας καὶ κατειρωνεύετο αὐτῶν ὡς ἂν ἐπρόκειτο νὰ ὀμιλήσῃ περὶ τῶν τίτλων των. Ἀλλὰ καὶ αἱ Φαναριώτισσαι ἐπλήρονον ταύτην διὰ πικροχόλου εἰρωνείας, μεμφομένοι τὸν τρόπον τοῦ ἐνδύεσθαι καὶ τοῦ ζῆν. Αἱ εἰρωνικαὶ αὐταὶ κρίσεις τῶν Φαναριωτισσῶν ἔφθασαν μέχρις αὐτῆς, αἱ δὲ ἀντιπάθειαι ἐπετάθησαν τόσον, ὥστε κατὰ τὸ 1842 ὁ τότε Φαναριώτης ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν Ἰακώβος Ρίζος, διέταξε τὴν διακοπὴν ὠφελιμωπάτης ἀμαξιτῆς ὁδοῦ ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Πεντελικὸν κατασκευαζομένης δαπάναις τῆς ἰδίας Δουκίσσης τῆς Πλακεντίας. Τοῦτο ἐξηρέθισε τὴν δουκίσσαν ἐτι μᾶλλον καὶ πρὸς ἐκδίκησιν ἤγειρε στυλίσκον μαρμάρινον, ἐφ' οὗ ἐχάραξε τὰς λέξεις: «Διεκόπη ἡ ἐκτέλεισις ὑπὸ τοῦ Ῥίζου», ἀποθανατίζουσα οὕτω τὴν μοχθηρίαν τοῦ Ἑλλήνος ὑπουργοῦ.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἤρξατο ἀμείλικτος πόλεμος μετὰ τὴν Δουκίσσην καὶ Φαναριωτῶν. Ὅλα τὰ Κὰν-Κὰν τοῦ φαναριωτικοῦ κύκλου ἐξῆλθον εἰς τὸν δρόμον, διαδιδόμενα καὶ διασκεδάζοντα τὰς Ἀθήνας, αἵτινες εὗρον τροφὴν διὰ τὴν φλυαρίαν τῶν ἀργοσχόλων τῆς. Ἐρωτικὰ σκάνδαλα τὰ ὅποια δὲν εἶχον γνωσθῆ μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, κατέστησαν πασίγνωστα καὶ Κυρία τις ἐκ τῶν ἐπισήμων φαναριωτισσῶν, ἔσκαζεν ἀπὸ τὸ κακὸν τῆς ἀκούουσα τὸ ὄνομά τῆς ἀδόμενον παρὰ τῶν τραμπούκων εἰς δημῶδες δίστιχον, ὅπερ κατέληγε:

Κ' ἡ γυναῖκα τοῦ . . . δεκαπέντε κατσαρά.

Ἐλέγοντο ἄλλα περὶ τινος ἐρωτικῆς ἀλληλογραφίας περιπεσούσης εἰς τὰς χεῖρας ἐχθρῶν, ἀλλὰ κυρίως μετὰ θετικότητος ἐκυκλοφορεῖ ἡ φήμη ὅτι Κυρίαί τινες τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας

τῶν Ἀθηναίων ἐξεμεταλλεύοντο τὰς ἀδυναμίας τῆς ἰδιοτρόπου ξένης καὶ ὑπὸ τὸν τύπον δωρεῶν τῇ ἀφῆρουν ἀξιόλογα κτήματα. Οὕτως οὐχὶ ὀλίγα σκάνδαλα συνέβησαν. Ἐν τούτων μάλιστα ἔφθασε μέχρι τῶν αἰθουσῶν τοῦ πρωτοδικείου. Ἐν στιγμαῖς διαχύσεως ἡ Δούκισσα εἶχε δωρήσει πρὸς τὴν Κυρίαν Αἰκατερίνην Τρικούπη τὴν ἐπικαρπίαν λαμπροῦ ἐλαιώνως, δίδοντας εἰσοδήμα πλεόν τῶν 5,000 δρ. κατ' ἔτος. Ἄλλ' ἔνεκεν τῆς ἐπελθούσης ῥήξεως μετὰ τῶν Φαναριωτῶν, ἠθέλησε νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν δωρεάν ταύτην. Ἡ Κυρία Τρικούπη ὅμως στηριζομένη ἐπὶ τοῦ νομικοῦ δικαίωματος, ὅπερ ἐκέκτητο, ἀπέκρουσε τὴν ἀξίωσιν τῆς Δουκίσσης. Ἡ περίστασις αὕτη ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ πιστευθῇ ὅτι ὅσοι εἶχον σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν εὐγενῆ δέσποιναν, πάντες ἐκινουῦντο ἐκ συμφέροντος καὶ ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ κύριοι τῆς ἀπέσπασαν γῆπεδα λόγῳ δωρεῶν καὶ χρήματα λόγῳ προσωρινῶν δανείων. Τοῦτο δὲν δύναται τις νὰ πιστοποιήσῃ, διότι ἡ ἱστορικὴ ἀπόδειξις δὲν εἶνε εὐκολος σήμερον. Τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι αἱ τάσεις αὗται τῶν μεγαλοπρεπῶν δωρεῶν τῆς Δουκίσσης πολλοὺς καὶ πολλὰς ἐκίνησαν νὰ ἐπιζητήσωσι τὴν εὐνοίαν τῆς, καὶ γνωρίζομεν σεβαστὴν τινα κυρίαν, ἣν, πολλὰ μετὰ τὸν θάνατον τῆς Δουκίσσης ἔτη, ἐμέμφετο ὁ σύζυγός τῆς διότι ἐν ταῖς συναναστροφαῖς αὐτῆς δὲν ἔπιπε τέιον, ὡς ἐπεθύμει ἡ Δούκισσα, εἰς τὴν ἀποχὴν δὲ ταύτην ἐκ τῆς τειοποσίας ἀπέδιδε τὴν μὴ παροχὴν καὶ πρὸς αὐτὸν οὐδ' ἐνός τετραγωνικοῦ μέτρου γηπέδου, ἐνῶ κατ' οὐδὲν ἦτο οὗτος κατώτερος ὅλων τῶν ἄλλων ὅσοι ἐπορίσθησαν περιουσίας ἀπὸ τὴν γενναϊοδωρίαν τῆς Δουκίσσης. Πρὸς τὴν κοινωνικὴν ταύτην τάξιν τῶν Ἀθηναίων ἔτρεφεν ἐξαιρετικὴν περιφρόνησιν, εἰς ἣν καὶ αὐτὴν τὴν μακροχρόνιον ἐνδειξὴν φιλίας ἀπέδιδεν εἰς τὰ ἰδιοτελῆ ἐλατήρια, ἅτινα ἐπίστευον οἱ ἐν Ἀθήναις. Ἐξαιρετικῶς ἐν τούτοις ἐτήρησε πολυχρόνιον φιλίαν μετὰ τῆς συζύγου τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Τυπάλδου, τῆς ἀδελφῆς τῆς Κυρίας Ὑψηλάντη καὶ τῆς μητρὸς τῆς Κυρίας Παλοῦς Μουρούζη. Ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἰδίαν ἐκτίμησιν εἶχε πρὸς τὸν Δημήτριον Βουδούρη, τὸν Ἰωάννην Κωλέτην, ὃν οἱ Γάλλοι ἐθεώρουν ἐφάμιλλον πρὸς τοὺς ἐξοχωτέρους πολιτικούς αὐτῶν ἀνδρας, τὸν ὑπασπιστὴν τοῦ Ὄθωνος Δημ. Μαυρομιχάλην καὶ εὐαρίθμους τινὰς ἄλλους.

★

Οὐτε αἱ φιλίαι ὅμως, οὐτε αἱ συμπάθειαι αὐτῆς ἦσαν διαρκεῖς. Ἡ παραμικρὰ δυσἀρέσκεια ἤρκει ὅπως καταστρέψῃ τὴν θερμότεραν φιλίαν. Ὅλα τῆς τὰ αἰσθήματα εἶχον τὸν χαρακτῆρα τῆς ἡμεροβιότητος. Κατελαμβάνετο ὑπὸ τῆς ιδέας νὰ μορφώσῃ καὶ ἐκπαιδεύσῃ νέους καὶ νεανίδας. Ἐξέλεγε ταύτας, ἐπεδαψίλευεν αὐτοῖς πα-

σαν στοργὴν καὶ ἐδαπάνα ἀφειδῶς χρήματα, ἀλλ' αἴφνης ἄλλη τροπὴ σκέψεων τὴν ἐβίαζε νὰ ἐκδιώξῃ πάντας αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀπεδίωκεν. Ὅλίγα ἔτη προτοῦ ἀποθάνῃ εἶχε παραλάβει νεαρόν τινα Μανιάτην Δημητρακαράκον. Τῷ παρέσχε κατοικίαν ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς, τῷ εἶχεν ἵππους εἰς τὴν διάθεσίν του καὶ τῷ διέθετε πάντα τὰ μέσα βίου πλουσίου. Ἡμέραν τινα ὅμως ὁ εὐνοούμενος νεανίας ἀπεπέμθη ἐκεῖθεν καὶ ἀπὸ τοῦ δουκικοῦ μεγάρου κατέφυγε πάλιν ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ πτωχοῦ ροιτητικοῦ δωματίου του. Ἐνίστε τῆς ἐπήρχοντο αἰσθήματα γενναῖα καὶ ἐπεθύμει νὰ συνδέσῃ τὸ ὄνομά τῆς μετὰ τῆς προσόδου τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος, διέδωσε δὲ ὅτι ἤθελε νὰ ἰδρῦσῃ καλλιτεχνικὴν σχολὴν, ἀλλὰ αἱ ἀγαθαὶ αὗται ἰδέαι ἐλησμονήθησαν μεθ' ὅσης εὐκολίας συνελήφθησαν. Τὸ εὐμετάβλητον ὅμως τοῦ χαρακτῆρός τῆς δὲν τὴν καθίστα ἀνυπόφορον εἰς τὰ ὄμματα τῶν γνωρισάντων αὐτήν. Ἐξεναντίας εἰς τὰς συναναστροφὰς τῆς ἦτο γοητευτικὴ καὶ ἐπέραστος. Ἐδέχτο ἐν τῷ οἴκῳ τῆς πάντα ἄνθρωπον, ὅστις ἔφερε χειρόκτια, παρ' αὐτῇ δὲ εὕρισκον καταφύγιον ὅλοι οἱ διερχόμενοι ἐξ Ἑλλάδος ξένοι. Ἐκεῖ διήρχοντο ἀλησμονήτους ὥρας ὁ μέγας τῆς Γαλλίας γλύπτης Δαβίδ, ὁ Γκωτιέ, ὁ Ἀμποῦ, γνωρίζομενοι κατὰ πρῶτον μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἡ Δούκισσα παρεσκευάζεν ἐκδρομὰς εἰς τὰ περίξ τῶν Ἀθηναίων καὶ τότε μακρὰ σειρά ἀμαξῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων διεκρίνοντο καὶ τὸ χαρίεν πρόσωπον τῆς Κυρίας Θεοτόκη, καὶ τοῦ Γέρω-Καλλιφρονᾶ ὁ μελανὸς τότε μύσταξ, καὶ ὁ στίλβων πῖλος Γάλλου τινὸς διπλωμάτου καὶ ἡ εὐφυὴς μορφή τοῦ Δημ. Βουδούρη, ὅλοι δὲ αὐτοὶ ἐξέδραμον εἰς μακρινὰς ἀποστάσεις, ἵνα λάβῃ ἡ Κυρία Δούκισσα τὴν εὐχαρίστησιν νὰ τοῖς προσφέρῃ παχωτῶν.

Τὰς ἐσπέρας αἱ συναθροίσεις ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ἦσαν μᾶλλον ἐκλεκταί. Αἱ παλαιαὶ πρὸς τὴν φιλολογίαν ἐξεις τῆς διετηρήθησαν ἀκαταίκα καὶ ἐν τῇ γερωνικῇ αὐτῆς ἡλικίᾳ. Ἡ δούκισσα συνεκάλει ὅσας καὶ ὅσους ἠδύνατο νὰ συμμαρτυρῶσι τὰ καλλιτεχνικὰ αὐτῆς αἰσθήματα καὶ ἀπήγγελλε μετὰ πολλῆς χάριτος ποιήματα τοῦ Βίκτωρος Οὕγκω καὶ τοῦ Λαμαρτίνου. Ἐννοεῖται ὅτι ὅλοι οἱ κεκλημένοι δὲν ἦσαν καταλλῆλως παρεσκευασμένοι, ὅπως ἐντρυφῶσιν εἰς τὰς πνευματικὰς ταύτας ἀπολαύσεις, οὐχὶ δὲ σπανίως σεβάσμιμοι κύριοι καὶ κρινολινοφόροι δέσποιναι συνελαμβάνοντο ἐπ' αὐτοφώρῳ εἰς τὰς ὠραιότερας περιόδους τῶν ποιημάτων χασμώνοι. Οἱ κύριοι οὗτοι χαρακτηριζόμενοι ὡς ἀλαίσθητοι, ἀπεπέμποντο, δὲν ἐγίνοντο δὲ δεκτοὶ τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς φιλολογικὰς ἐσπερίδας, ἀλλὰ μόνον προσεκαλοῦντο εἰς τὰ γεύματα, πράγμα ὅπερ δὲν δυσηρέσκει τούτους, καθ' ὅσον ὑπῆρχε



ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

τάξις ἀνθρώπων ὁλόκληρος ἐν Ἀθήναις σεβομένη εἰς ἄκρον τὸ δόγμα τοῦ Ἰταλοῦ φιλοσόφου «τὰ λόγια εἶνε λόγια καὶ τὰ μακαροῦν· ἵα ἔχουν τὸ φαί».

*

Ἐν ταῖς ἡμιγύμνοις ὁμως αἰθούσαις τοῦ δουκικοῦ μεγάρου, δὲν ἠκούετο μόνον ἡ γλυκεῖα φωνὴ τῆς πρεσβύτιδος ἀπαγγέλλουσα στίχους. Συνεχῶς ἐντὸς αὐτῶν ἀνεκινουῦντο ζητήματα θρησκευτικά, πολιτικά καὶ κοινωνικά, συζητήσεις δὲ ἐξ ἀσημάντου ἀφορμῆς λαμβάνουσα τὴν ἀρχὴν διήρκει μέχρι τῆς πρωίας. Ἀφορμὴν μόνον ἐζήτει ἡ Δουκίσσα ὅπως ἀναπτύσσει τὰς ιδέας τῆς, λαλοῦσα ἐπὶ ὥρας περὶ θεωριῶν, ἃς οὔτε δύο ἐκ τῶν ἀκρατῶν τῆς δὲν ἀντελαμβάνοντο. Ἡ τότε ἑλληνικὴ κοινωνία ἄξεστος καὶ ἀπαιδευτος ἦτο ἀπαράσκευος εἰς τοιοῦτου εἶδους συναναστροφάς. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν ταῖς ἀθηναϊκαῖς αἰθούσαις δὲν δύναται τις νὰ εἶνε βέβαιος ὅτι θίγων τοιαῦτα ζητήματα δύναται νὰ εἶνε καταληπτός. Ἡ κοινωνικὴ μόρφωσις διατελεῖ ἐν τοῖς σπαργάνοις καὶ σήμερον ἔτι, πολὺ δὲ πλεῖστον διετέλει κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὅτε ἡ πνευματικὴ κίνησις περιωρίζετο μόνον μεταξὺ τῶν συγγραφέων. Ἡ πολιτικὴ εὐρίσκειτο ἐν τῇ χυδαίᾳ αὐτῆς μορφῇ, ὅπως καὶ σήμερον, τὰ δὲ πάθη εἰς τοιοῦτο σημεῖον εἶχον ἀναπτυχθῆ, ὥστε οἱ πῖπτοντες ὑπουργοὶ ἐξυλοκοποῦντο καθ' ὁδόν, ὅπως ἐσυνέβη εἰς τὸν μακαρίτην Πάϊκον. Ἡ Δουκίσσα ὁμως ὠθουμένη ἐκ τῆς ἐπιθυμίας νὰ καθιστᾷ κοινωνοὺς τῶν ιδεῶν τῆς καὶ ἄλλους, ἐλάλει ἀκατασχέτους, μὴ δυναμένη νὰ ἀντιληφθῆ ὅτι δὲν ἠννοεῖτο παρὰ τῶν ἀκρατῶν τῆς. Ἐκ τῶν ὀλίγων οἵτινες ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσι ταύτην μανθάνομεν ὅτι ἡ ἰδιότροπος κυρία εἶχεν ἀποταχθῆ τὸν χριστιανισμόν καὶ παραδεχθῆ ὡς θρησκείαν αὐτῆς τὸν Μωσαϊσμόν, ὡς αὕτη τὸν ἀντελαμβάνετο, διότι καίτοι ἔχουσα ἔξοχον διάνοιαν καὶ παιδείαν οὐχὶ τυχαίαν, ἤγετο μᾶλλον ὑπὸ τῆς φαντασίας ἢ ὑπὸ τῆς κρίσεως, ἥτις ἦτο πολὺ ἀσθενεστέρη τῆς πρώτης.

Ἐφρόνει ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἦτο ὁ τελειότατος τύπος τοῦ ἀνθρώπου, τὰ δὲ νομοθετήματά του τὸ ἐντελέστερον ἐπὶ γῆς θρησκευτικὸν καὶ νομικὸν ἔργον. Ἀρδευομένη οὕτως ἡ φαντασία τῆς διὰ τῶν ἰδιορρυθμῶν τούτων μωσαϊκῶν ιδεῶν, παρήγαγε πολιτικὰ καὶ θρησκευτικὰ δοξασίας λίαν ἀλλοκότους καὶ συνορευούσας πρὸς ἀποκνήματα φρενοβλαθείας. Αἱ κοινωνικαὶ καὶ πολιτικαὶ πεποιθήσεις τῆς ἦσαν ἄγαν ἀριστοκρατικά, διήρει τοὺς ἀνθρώπους εἰς φύσει ἄρχοντας καὶ φύσει δούλους, τροποποιούσα τὸν Ἀριστοτέλην, τὰς δὲ περιέργους ταύτας πεποιθήσεις τῆς ἔτρεφε τὸν πόθον νὰ πραγματοποιήσῃ ἐν Ἑλλάδι, εἰσάγουσα θεοκρατικὸν τι πολίτευμα, κατὰ τὸ ὅποιον εὐγενεῖς τινες οἰκογένειαί ἤθελον ἐκτελεῖ ἀπάσας

τὰς ὑψηλὰς θρησκευτικὰς καὶ πολιτικὰς λειτουργίας, ἐξυπηρετούμεναι ὑπὸ τῶν λοιπῶν κατοίκων, προωρισμένων νὰ δουλεύωσι τὰς οἰκογενείας ταύτας. Ἀναφανδὸν δὲ ἐκήρυττεν ὅτι ἡ φιλάνθρωπία τῆς περιωρίζετο ἐν τῷ κύκλῳ τῶν πασχόντων ἀριστοκρατῶν, ἐθεώρει δὲ ἀριστοκράτας, ὅλους ἐκείνους ὅσοι ἐπαρουσιάζοντο εἰς αὐτὴν φέροντες χειρόκτια. Εἰς τὰς ιδέας τῆς ὁμως ταύτας παρετηρεῖτο μεγάλη σύγχυσις καὶ ἐν τῇ ῥοῇ τοῦ λόγου τῆς βαθμηδὸν κατελαμβάνετο ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ, ἠγείρετο δὲ τότε τοῦ καθίσματός τῆς, ἐλάμβανε στάσιν ἐντελῶς θεατρικὴν, ἐξέτεινε τὰς χεῖρας τῆς, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἠκτινοβόλουν καὶ τὸ ρεῦμα τῆς εὐγλωττίας τῆς κατεβίβαζεν ιδέας αἰτινὲς ἐδικαιολόγουν πληρέστατα τοὺς πιστεύοντας ὅτι εὐρίσκοντο οὐχὶ ἐν αἰθούσῃ συναναστροφῆς ἀλλ' ἐν θαλάμῳ φρενοκομείου.

Ὀλίγα ἔτη προτοῦ ἀποθάνῃ ἡ Δουκίσσα συνέλαβε τὴν ιδέαν νὰ σχηματίσῃ ἀριστοκρατίαν ἐν Ἑλλάδι, διανέμουσα αὐτὴ οὐ μόνον τίτλους ἀλλὰ καὶ κτήματα. Ἀριστὰ ἔτη τὴν ἐβασάνιζεν ἡ ιδέα αὕτη, ὡς ἦτο ὁμως ἐπόμενον ἐμεινεν εἰς τὴν περίοδον μόνον τοῦ σχεδίου. Εἰς Ἀθήνας ἀναμφιλέκτως θὰ εὐρίσκε πλείστους νὰ ἀσπασθῶσι τὴν ιδέαν τῆς ἀφ' οὗ ἐπρόκειτο περὶ διανομῆς κτημάτων, ἀλλὰ ἡ περιουσία τῆς δὲν ἦτο τοιαύτη ὥστε νὰ ἐπαρκέσῃ πρὸς ἱκανοποίησιν ὅλων τῶν ὑποψηφίων τιτλούχων. Εἰς τὸν Δημήτριον Βουδούρην εἶχεν ὑποσχέθῃ νὰ τὸν καταστήσῃ κύριον ἀξιολόγου κτήματος καὶ νὰ τὸν τιτλοφορήσῃ κόμητα τοῦ ροδοδένδρου. Εἰς μάτην ὁ εὐφυὴς Ὑδραῖος προσεπάθει νὰ τὴν πείσει ὅτι αἱ ιδέαι τῆς αὐταὶ δὲν ἦσαν δυνατόν νὰ καρποφορήσωσιν ἐν Ἑλλάδι. «Ὅλη ἡ ἀβρότης καὶ ὅλη ἡ εὐκαμψία τοῦ λόγου του δὲν κατηύναζον τὴν ἐξηρησιμένην φαντασίαν τῆς, ἀλλὰ κατεδίωκε τὰς σκιὰς ταύτας τῆς φαντασιοκοπίας τῆς. Πλειστάκις ἡ ἀπόκρουσις τῶν ιδεῶν τῆς τὴν ἐτάρασεν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τὴν καθίστα παράφορον, τότε δὲ οἱ φίλοι τῆς ὑρίσταντο τῶν ἰδιοτροπιῶν τῆς τὰς συνεπειάς. «Ὅλαι αὐταὶ αἱ ιδέαι ἀπεδείκνυνον βεβαίως ὅτι εὐρίσκετο ἐν ψυχοπαθητικῇ καταστάσει, ἀλλ' ἐξω τοῦ κύκλου τῶν ιδεῶν τῆς τούτων ἦτο λίαν σώφρων καὶ εἰς ἄκρον εὐπροσήγορος.

*

Περὶ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου τῆς μεγίστην ἐπιρροὴν ἐξήσκησεν ἐπὶ τῆς Δουκίσσης τῆς Πλακεντίας ἡ κόμησσα Θεοτόκη, ἀξιοσημείωτος καὶ αὕτη τύπος τῆς τότε ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Οὐδέμια ταυτότης ιδεῶν προσήγγιζε τὰς δύο κυρίας. Ἡ Δουκίσσα ἦτο ἐνάρετος καὶ ἰδεολόγος, ἡ ἄλλη ἐκδοτος εἰς τὰς ἡδονὰς μέχρι παραφροσύνης. Ἡ μία λεπτοφυὴς καὶ ἤρεμος, πάσχουσα γραῖα, ἡ ἄλλη ὑψηλὴ, λευκὴ, γλαυκώπις, ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ τοῦ κάλλους τῆς, οὔτινος τὰ θέληγτρα ἀφθόνως παρεί-

χεν εἰς τοὺς θαυμαστάς της. Ἐν τούτοις ἡ κόμησσα Θεοτόκη ἐπέδρα τοσοῦτον ἐπ' αὐτῆς, ὥστε διέθετε ταύτην ὡς ἤθελεν. Εἶχε φθάσει εἰς σημείον νὰ κανονίσῃ τὰ τοῦ βίου της, νὰ διαρρυθμίξῃ αὐτὴ τὰς φιλίας της, τὰς σχέσεις της, νὰ τὴν κρατῇ μακρὰν τῆς Αὐλῆς, ὅπου αὐτὴ δὲν ἦτο δεκτὴ, καὶ νὰ τὴν παρασύρῃ εἰς μυρίας ἐκτροπὰς, ἃς οὔτε ἡ ἡλικία της, οὔτε ἡ ὑγεία της τῇ ἐπέτρεπον. Ἡ Δούκισσα ὑπήκουεν ὡς παιδίον καὶ ἐξετέλει ὅ, τι ὑπηγόρευεν αὐτῇ. Ὁ σύνδεσμος οὕτως πολλὰ σκάνδαλα προὐκάλεσε. Ἐκυκλοφόρει τότε ἐν Ἀθήναις ὅτι ὁ Δημητρακαράκος, ὅστις κατώκει ἐν τῷ δουκικῷ μεγάρῳ ἦτο ἔραστής τῆς Δουκίσσης, τοῦτο δὲ ἐλέγετο διότι ὁ νεανίας ἐκεῖνος, κατοικῶν εἰς τὸ αὐτὸ μετὰ τῆς δουκίσσης οἴκημα, συμπεριφερότο ὡς κύριος τῆς οἰκίας. Τὰ σκάνδαλα ταῦτα διέδωσεν ἐν Ἀθήναις ἡ πριγκήπισσα Begliojoso, ἥτις ἐταξείδευεν ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς κομησσης Τριβούλτση. Ἡ πριγκήπισσα αὐτὴ ἀφίκετο εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1850. Ἦγε τότε ἡλικίαν 30 ἐτῶν καὶ ἦτο ἐξαίσιος καλλονῆς. Αἱ Ἀθηναῖσπανίως εἶδον τόσον ὠραίαν γυναῖκα. Ἀγαλματώδης, σιτόχρους, εὐφάνταστος, ἄνευ κοινωνικῶν προλήψεων, μεστὴ εὐφρίας, ἥτις διέλαμψεν εἰς ἐξαιρετον βιβλίον, ὅπερ ἐδημοσίευσεν περὶ Συρίας καὶ ὅπερ εἶνε ἀπόρροια τῶν μακρῶν της περιηγήσεων ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, κατέβηλθεν ὅσους τὴν ἐγνώρισαν, ὁ δὲ γέρον Λόντος, ὅστις ὡς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἰστάμενος πρὸ τοῦ κατόπτρου του ἠπειλεῖ τὸν Πάλμερστον, δειλῶς ἐκυπτε τὴν κεφαλὴν πρὸ τῆς ὠραίας Ἰταλίδος καὶ ὑφίστατο τὸ καυτήριον τῆς εἰρωνείας της μειδιῶν. Ἦλθε τότε ἐν Ἀθήναις νομίζουσα ὅτι κατεδιώκετο καὶ φέρουσά τὴν μονογενῆ θυγατέρα της καὶ πολυάριθμον θεραπείαν. Ἠξίου ὅτι ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἐγκαταλιπούσα τὰ παλάτια καὶ τὰς ἐπαυλεις της, διότι κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ Πάπα, τῶν αὐστριακῶν καὶ τῶν Ἰταλῶν ἡγεμόνων ὡς ἐπαναστάτις. Ἡ καταδιώξις αὐτῆς ἦτο φαντασιώδης, διότι καὶ τοι ἐδέχετο ἐν τῷ οἴκῳ της ἐπισήμους ἄνδρας, οἵτινες εἶχον ἀναμιχθῆ εἰς τὴν ἐπανάστασιν, ἔμεινεν ἐντελῶς ἀκαταδιώκτος, κατ' ὅσον αἱ κυβερνήσεις ἐκεῖναι οὐδένα διέτρεχον φόβον ἐκ τῆς ἀναμιξείως της. Ἡ θέρμαιμος ὁμως Ἰταλίς ἐπέδιωκε τοιαύτας περιπετείας καταδιώξεων καὶ ἀφ' οὗ δὲν τῆς τὰς παρεῖχον αἱ κυβερνήσεις τὰς ἐγένεα μόνη της, φεύγουσα τὴν πατρίδα της καὶ περιηγουμένη τὴν Ἀνατολήν. Ἡ Δούκισσα, ἐξαδέλφη τῆς πριγκήπισσης, παρεδέχθη ὡς ὀρθὰ τὰ παρ' αὐτῆς λεγόμενα, ἐδέχθη αὐτὴν ἐν τῷ μεγάρῳ της καὶ τὴν ἐφιλοξένει. Μετὰ παρέλευσιν ὁμως ὀλίγων ἡμερῶν αἱ δύο αὐταὶ μεγάλαι Κυρίαὶ περιήλθον εἰς ῥῆξιν καὶ ἐχωρίσθησαν. Τότε λέγεται ὅτι εἶχεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην θέσει τοὺς ῥοδινοὺς

της δακτύλους ἡ Κόμησσα Θεοτοκῆ, ἣν δὲν ἠνείχετο ἡ πριγκήπισσα, γνωρίζουσα ἐκ Φλωρεντίας πολλὰ ἀπόκρυφα τοῦ σκανδαλώδους βίου της. Ἡ ἀφορμὴ τῆς διαρρηξείως τῶν σχέσεων μεταξύ Θεοτόκῃ καὶ Begliojoso ἦτο ἀρκετὰ λεπτή. Ὅτε ἡ Κυρία Θεοτόκῃ μετέβη νὰ συγχαρῇ τὴν Begliojoso ἐπὶ τῇ ἀφίξει της, ἡ Πριγκήπισσα δὲν τῇ ἔτεινε τὴν χεῖρα. Τοῦτο δυσηρέστησεν ὡς ἦτο ἐπόμενον τὴν κόμησσαν, ἥτις ὑπέσκαψε τὴν μόλις ἀρξαμένην μεταξύ τῶν δύο κυριῶν συμπάθειαν, ἡ δὲ πριγκήπισσα ἐγκαταλείψασα τὸ δουκικὸν μέγαρον, ἐγκατεστάθη εἰς τινὰ πλησίον τοῦ Πηλαιοῦ Θεάτρου οἶκον, ὅστις ἀνήκει σήμερον εἰς τὸν Σερπιέρην καὶ ἐσχηματίσει κύκλον παρὰ τῶν ἐναυθῶν προσφύγων Ἰταλῶν, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἦσαν ποιηταὶ καὶ λόγιοι.

Ὁ οἶκος της ἐγένετο τότε ἐν τῶν καλλίστων κέντρων τῆς ἀθηναϊκῆς πρωτεύουσας. Νέαι δὲ καὶ πρωτοφανεῖς διὰ τὰς Ἀθήνας διασκεδάσεις ἐτελοῦντο ἐν αὐταῖς. Ἡ πριγκήπισσα παρεσκεύαζε παραστάσεις θεατρικὰς εἰς ἃς ἐπρωτοστάτει αὐτὴ ὑποδυομένη κωμικὰ μέρη, ἅτινα ἐξετέλει ὡς κρατίστη ἠθοποιός. Τοῦτο καὶ μόνον τὸ γεγονός ἤρκει νὰ καταστήσῃ τρελλοὺς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες κατὰ σμῆνην ἐπέζήτουν νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὰς αἰθούσας της, ἐντὸς αὐτῶν δὲ ἐγαλειεύοντο αἱ διαδόσεις, αἱ δυσηρημοῦσαι τὴν ἐξαδέλφην της, καὶ μειοῦσαι τὸ γόητρον ὅπερ ἐξήσκει αὐτὴ ἐν Ἀθήναις. Ἀπὸ τὰ ῥοδαλὰ χεῖλη τῆς ὠραίας πριγκήπισσης ἐξῆλθον κατὰ πρῶτον αἱ διαδόσεις τοῦ ἔρωτος τῆς Δουκίσσης μετὰ τοῦ Δημητρακαράκου, περὶ οὗ ὑπῆρχε σχηματισμένη πεποιθήσις ἐν Ἀθήναις ὅτι ἦτο ἔραστής τῆς Θεοτόκῃ. Τὸ βέβαιον ὁμως εἶνε ὅτι αἱ διαδόσεις αὐταὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν ὑπόστασιν τινὰ ὡς πρὸς τὴν Δούκισσαν τῆς Πλακεντίας, ἥτις ὑπῆρξε τύπος ἰδιοτρόπου, ἀλλ' ἐναρέτου γυναικίος.

*

Ὀλίγον χρόνον μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα ἡ πριγκήπισσα Begliojoso ἀφῆκε τὰς Ἀθήνας καὶ ἀπῆλθεν εἰς Δαμασκόν, μὴ ἐπιστρέψασα ἔκτοτε εἰς τὴν ἑλληνικὴν πρωτεύουσαν. Ἡ Δούκισσα ὁμως καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς περικαλοῦς ἐξαδέλφης της ἐξηκολούθει νὰ λέγῃ περὶ αὐτῆς ὅτι ἦτο παράφρων. Ἀλλὰ καὶ ἡ φιλία μετὰ τῆς Θεοτόκῃ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Οἱ ἀναφανδὸν πλεόν ἐξυφαινούμενοι ἔρωτες αὐτῆς μετὰ τοῦ στρατηγικοῦ Χατζηπέτρου, ἐκορύφωσαν τὸ σκάνδαλον καὶ ὅλαι αἱ οἰκίαι ἐκλείσθησαν εἰς αὐτὴν. Ἡ Δούκισσα ἠναγκάσθη νὰ μετριάσῃ τὴν θέρμην τῆς φιλίας της, ἡ δὲ κόμησσα Θεοτόκῃ ἀπῆλθε καὶ αὐτὴ εἰς Συρίαν ἔνθα ἐνυμφεῖθη ἄγχιόν τινὰ ἀρχηγόν τῶν Βεδουίνων. Κατὰ τὸ 1854 ἡ Δούκισσα, γράσια πλέον ἐξησθηνημένη,

δὲν ἐφαίνετο ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς πόλεως μὲ τοὺς σκύλους τῆς ἐντὸς τῆς ἀμάξης. Παθοῦσα ἐξ ὑδροποικίας ἐκλείσθη ἐντὸς τοῦ μεγάρου τῆς ἀποφεύγουσα νὰ βλέπῃ πλέον ἐκείνους, οἵτινες ἐπλήρουν τὰς αἰθούσας τῆς. Μόνον ἡ κυρία Σκουζὲ εἰσῆρχετο εἰς τὸν κοιτῶνά τῆς, καὶ τῇ ἀπήγγελλε στίχους τοῦ Λαμαρτίνου, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δ' ἐκείνης ἐνθυμείται μέχρι σήμερον ἡ ἀθηναία δέσποινα τοὺς στίχους τοῦ Γάλλου ποιητοῦ. Ὁ ποιητὴς οὗτος ἦτο ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀρέσκων εἰς τὴν Δουκίσσαν, ἡ δὲ ἀρμονία τῶν στίχων του ἦσαν ἡ παρηγορία τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς πρεσβυτιδος, ἥτις νεάνις ἐβελξε καὶ ἐμάχρυσεν ἐν τῇ γάλλικῇ αὐτῇ τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας καὶ ἀπέθανε μακρὰν τῆς πατρίδος τῆς, κατάκλειστος ἐντὸς μελαγχολικοῦ κοιτῶνος, ἀκούουσα καθ' ἣν ὥραν ἐψυχορράγει τὴν μελωδίαν τῆς «λίμνης» τοῦ Λαμαρτίνου.

Ὁ σύζυγός τῆς Δουξ τῆς Πλακεντίας ἐξῆ ἀκόμη τότε καὶ ἀντήλλασσε τακτικῶς ἐπιστολάς πρὸς τὴν σύζυγόν του. Διετέλει μεγαλόσταυρος τῆς λεγεῶνος τῆς Τιμῆς καὶ μέγας τελετάρχης τοῦ παρασήμου τούτου, κατοικῶν ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς λεγεῶνος τῆς Τιμῆς ἐν Παρισίοις. Ὁ Δουξ ἀπὸ δεκάδων ἐτῶν δὲν εἶχεν ἰδῆ τὴν σύζυγόν του, ἡ δὲ ἀλληλογραφία του περιωρίζετο μόνον εἰς ζητήματα ἀφορῶντα τὰ συμφέροντα τῶν δύο ἀπομειμακρυσμένων συζύγων, ὅτε ὁμως ἐπληροφωρήθη τὸν θάνατόν τῆς τὴν ἐπένησε καί, ὡς ἔλεγεν ὁ ἀνεψιός του Δουξ δὲ Βουλμῆ, τὴν ἐκλαυσεν εἰλικρινῶς.

Τῆς Δουκίσσης τὴν ψυχὴν κατεῖχεν ὁ φόβος μήπως ταφῆ ζῶσα. Τὸν φόβον τοῦτον τῆς τὸν εἶχεν ἐμπνεύσει ἡ θεὰ ἀνασκαπτομένου νεκροναφείου ἐν Παρισίοις· εἶδε σκελετοὺς δεικνύοντας ὅτι ἐνεταφιάσθησαν ζῶντες. Ἐκτοτε ἔτρεμεν εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην καὶ εἶχε δι' ἐπιστολῆς τῆς ὑποδείξει πλείστους τρόπους, ὅπως πιστοποιηθῆ ὁ θάνατος αὐτῆς. Κληρονόμος αὐτῆς ἦτο ὁ Δουξ δὲ Βουλμῆ, ὁ κατόπιν στρατάρχης Κλαρμών, ὅστις ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τῆς θείας του ἐπώλησε τὰ κτήματά τῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν Γεώργιον Σκουζέν. Ἡ Δουκίσσα ἐτάφη εἰς τὸ ἐν τῷ Πεντελικῷ κτήματι τῆς, παρὰ τὸν τάφον τῆς θυγατρὸς τῆς. Ἡμέραν τινα ὅτε ἐπεσκέφθη τὸν τάφον τοῦτον, ἐπιστάτης τις, ὅστις ἐκεῖ διήνυσε πολλὰ ἔτη τοῦ βίου του, μοι ἔλεγεν ὅτι παρὰ τὸν τάφον τῆς ἐτάφησαν καὶ οἱ σκύλοι, οἵτινες τὴν παρηκολούθηον εἰς τὰς ἐκδρομάς τῆς. Καὶ νεκρὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀποχωρισθῆ τῶν δύο πιστῶν τῆς συντρόφων ἢ περιέργως γυνή.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

ΚΟΡΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ¹

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Κ^αs HANNAH LYNCH

Ὁ βαρῶνος ἐπέστρεψε πλησίον τῆς Κυρίας Μώθραι, ἡ δὲ βαρωνίς βλέπουσα τὸν Ἕλληνα ποιητὴν διερχόμενον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἔμπροσθέν τῆς, τοῦ ἤγγισε τὴν χεῖρα μὲ τὸ ριπίδιόν τῆς καὶ ἐμειδίασεν εὐμενῶς.

— Κύριε Μιχαηλόπουλε, εἶπε λαμβάνουσα τὸν βραχίονα του, σεῖς γνωρίζετε ὅλον τὸν κόσμον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ ποιητὴς ἠρήθη μετριοφρῶνως τὸ προσὸν τοῦτο.

— Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, ἡμπορεῖτε νὰ μοῦ εἰπῆτε τὸ ὄνομα τῆς χαριστάτης ἐκείνης νέας μὲ τὴν ὁποίαν χορεύει ὁ ἀνεψιός μου. Τὴν βλέπετε;

Ὁ ποιητὴς ἐστράφη νὰ ἰδῆ καὶ παρατήρησε τὸ ζεῦγος. Ἦτο ἀδύνατον καὶ ὁ ἀμβλυωπέστερος παρατηρητὴς νὰ παρεξηγήσῃ τὴν γλῶσσαν τῶν ὀφθαλμῶν ἐκείνων τῶν ἀμοιβαίως προσηλωμένων, ἢ τὴν προθυμίαν μὲ τὴν ὁποίαν αἱ χεῖρες ἀνευρίσκοντο καὶ συνεσφίγγοντο κατὰ τοὺς ἐλιγμούς τοῦ τετραγόρου.

— Πρὸς αἰώνιον αἰσχός μου, ἀναγκάζομαι, Κυρία μου, νὰ ὁμολογήσω τὴν ἄγνοιάν μου ἢ νὰ εἶναι τῷ ὄντι χαριστάτη. Ἰποθέτω ὅτι θὰ εἶναι καμμία νέα ἐπαρχιώτις, — ἀλλὰ νόστιμη, πολὺ νόστιμη! Παρατηρήσατε παρακαλῶ τὴν ἀφέλειαν τοῦ... πῶς νὰ τὸ ὀνομάσω; τοῦ *entrainement* τῆς, — τῆς πρώτης ἐπιδράσεως κινδυνώδους ἡλεκτρικοῦ ρεύματος ἐπὶ τῶν παρθενικῶν παλμῶν.

— Περιορισθῆτε ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὸν πεζὸν λόγον, ἀγαπητὲ Κύριε, καὶ ἂν θέλετε νὰ μὲ ὑποχρεώσητε, μᾶθετε τὸ ὄνομά τῆς, τὸ γένος τῆς καὶ τὰ λοιπά.

Ὅ, τι προστάξετε, Κυρία μου! Ἄν δὲν εἶναι ἐπαρχιώτις, θὰ εἶναι καμμία ἄγνωστος Ἀθηναία. Κύριος οἶδε ἀπὸ ποῦ ἐξεφύτρωσε ἢ νέα αὐτὴ κατὰκτησις τοῦ κ. Ἐρενστάιν.

— Πῶς νέα κατὰκτησις, ἠρώτησε μὲ ἐκπληξιν ἡ βαρωνίς.

— Ἄ! πῶς φαίνεται, Κυρία μου, ὅτι δὲν καταθαίνετε ποτὲ ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα τῶν διπλωματικῶν περιπλοκῶν, ἢ καὶ ἀπὸ πλέον αἰθέρια ὕψη. Δὲν φθάνει μέχρι τῆς ἀθρᾶς σας ἀκοῆς ἢ ἡγῶ ὄσων ἀηδιῶν λέγονται εἰς ταπεινότερα στρώματα.

— Σὰς παρεκάλεσα καὶ πρὸ ὀλίγου, Κύριε Μιχαηλόπουλε, νὰ μοῦ λαλήτε εἰς πεζὸν λόγον. Τί θέλετε νὰ εἰπῆτε; Τί λέγεται;

Ὁ ποιητὴς ὕψωσε ψυχρῶς πρὸς αὐτὴν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπε ἄνευ περιφράσεων: